

Na szczególną uwagę zasługuje druga część publikacji, zatytułowana *Przyczynek do teologii natchnienia* (s. 355 i n). Choć sam autor w swojej skromności stwierdził, że odstąpił od pretendowania do tworzenia swoistego traktatu o natchnieniu, a ów pomysł uznał za „pychę naukowca” (s. 29), to jednak nie sposób nie uznać jego monografii, a zwłaszcza jej drugiej części, za taki właśnie traktat, poruszający kolejno zagadnienia apostołskiego wymiaru natchnienia (s. 361 i n), napięcia między kenozą a wywyższeniem Słowa Bożego (s. 437 i n), natchnienia w Ciele Chrystusa, którym jest Kościół (s. 523 i n), zależności między świętością Kościoła a świętością Pisma (s. 609 i n) oraz związku Słowa Bożego z sakramentem (s. 673 i n). Cytując Bernarda z Chartres, można powiedzieć, że autor w swojej naukowej pokorze, ale także przy niesamowitej umiejętności syntezy teologicznej postawił siebie w roli „karła, który wspiął się na ramiona olbrzymów”, konkretnie Geralda O’Collinsa i Josepha Ratzingera. Dzięki pracy, którą podjął, analizując spuściznę tych teologicznych „olbrzymów”, sam w obrębie teologii natchnienia zdołał zobaczyć więcej i sięgnąć wzrokiem teologa jeszcze dalej niż oni, „dźwignięty” przez nich w górę „o całą gigantyczną wysokość” (por. T. Michałowska, *Średniowiecze*, Warszawa 1999, s. 17).

Publikacja *Od teologii objawienia do teologii natchnienia. Studium inspirowane twórczością Geralda O’Collinsa i Josepha Ratzingera* to bez wątpienia książka bardzo potrzebna. W oczywisty sposób będzie ona pomocą dla naukowców parających się badaniami nad natchnieniem i objawieniem. Jednak wydaje się ona pożyteczna także dla duszpasterzy, którzy towarzyszą różnym oddolnym procesom w Kościele, badając, na ile te procesy faktycznie są owocem natchnienia zapośredniczonego przez *sensus fidei* Ludu Bożego, a na ile stoją w poprzek objawienia i zamiast włączać w nurt wiary Kościoła, stają się nowotworem na jego ciele. Ogromna praca Sławomira Zatwardnickiego, której owocem jest omawiana publikacja, to zatem nie tylko wielki krok w nauce, ale także niemały przyczynek do pogodzenia ortodoksji i ortopraksji Kościoła.

Ks. Karol Godlewski

Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv, *Teologia w Polsce na przełomie tysiącleci*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2022, ss. 365

Nazwisko autora publikacji jak słońce jasno świeci na polskim (i nie tylko) teologicznym niebie. Recenzent czuje się więc zwolniony z prezentacji osoby

ojca profesora, długoletniego pracownika naukowego KUL-u. Data urodzenia (1933 r.) sugeruje, że słońce to powoli i nieubłaganie zbliża się jednak ku zachodowi. Świadomość tego stanu rzeczy skłania do czynienia pewnego rodzaju rozliczeń z przeszłością, podsumowań, przypomnień, prezentacji nieznanych faktów i tekstów, utrwalenia ich na przyszłość i ocalenia od zapomnienia dla dobra potomnych (osób i instytucji). Myślę, że w takim kluczu należy odczytywać ostatnie wzmożone inicjatywy wydawnicze o. profesora Napiórkowskiego. Wystarczy przywołać jego książki wydane ostatnio w Wydawnictwie KUL, jak: *Matka. Problemy poszukiwania perspektywy* (Lublin 2019 [książka zbudowana z trzech innych, których nakład dawno został wyczerpany, a które zbierają różne teksty z lat 1967–1996]), czy też *Jak św. Franciszek pracował na KUL-u, czyli franciszkanie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim 1983–2004* (Lublin 2020 [publikacja kroniki pisanej przez autora przez lata posługi akademickiej na KUL-u, 1964–2004]).

W wyżej nakreślonej przestrzeni metodologiczno-kontekstualną wpisuje się publikacja recenzowanej książki, która jak zauważa jej autor we wstępie: „nie jest monografią, ale jest zbiorem tekstów, publikowanych w różnych latach i w różnych wydawnictwach lub jeszcze nie publikowanych, ale mieszczących się treściowo w tematycznym zakresie publikacji: *Teologia w Polsce na przełomie tysiącleci*, oczywiście dwu ostatnich tysiącleci”. Całość owych tekstów została zamknięta w strukturze dwunastorodziałowej.

1. *Teologia katolicka w Polsce na progu trzeciego tysiąclecia (1988–1997)* – jest to tekst kreślący panoramę polskiej teologii katolickiej ostatniego dziesięciolecia XX wieku, powstały na zamówienie Francuskiej Sekcji Association Européenne de Théologie Catholique, opublikowany w książce *La Théologie en Pologne aujourd’hui* (Paris 1988). Oryginalny tekst w książce został redakcyjnie pocięty na wiele fragmentów. Tu polski czytelnik może obcować z tekstem integralnym (drukowanym w małym nakładzie w: „Teologia w Polsce” 21 (2003) 73).

2. *Jak uprawiać teologię* – prezentuje w skrócie metodologię teologii w rozumieniu (poszerzonym) o. prof. Napiórkowskiego. Trzy wydania (1991, 1996, 2003) oraz tłumaczenia na języki ukraiński i słowacki świadczą o wielkim uznaniu, jakim cieszy się podręcznik.

3. *Katolicki Uniwersytet Lubelski jako ośrodek myśli teologicznej na tle teologii XX wieku* – znakomity tekst przygotowany z okazji 90-lecia KUL-u. Już publikowany [LV 19 (2018), s. 179–193], ale świetnie i koniecznie uzupełniająco nakreślonej wcześniej panoramę polskiej teologii.

4. *Mój Wydział Teologiczny KUL: zagadnienia wybrane* – podtytuł profiluje selektywne ujęcie zagadnienia. Autor zwraca uwagę na trzy bardzo ważne kwestie, w które naukowo zaangażował się Wydział Teologiczny: a) dyskusja

na temat maryjnego tytułu *Współodkupicielka – Corredemptrix* oraz możliwości ogłoszenia kolejnego dogmatu maryjnego; b) mariologia protestancka oraz ekumeniczne uprawianie mariologii katolickiej; c) Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej, czyli podkreślanie specyfiki teologii uprawianej nad Wisłą oraz próba jej eksportu na Wschód wraz z większym czerpaniem z bogactw teologicznych rozwiązań krajów Europy Środkowowschodniej.

5. *Cioroch Wielki* – rzecz o opracowaniu i opublikowaniu przez franciszkanów w Moskwie pięciotomowej katolickiej encyklopedii w języku rosyjskim.

6. *WSD w Łodzi-Łagiewnikach w oczach profesora* – prezentacja tematyki sympozjów odbytych w Seminarium Duchownym oo. Franciszkanów w latach 1986–2016.

7. *Encyklopedia 100-lecia KUL* – prezentacja, recenzja dwutomowej publikacji encyklopedycznej wydanej z okazji tytułowego jubileuszu (*Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. I–II, Wydawnictwo KUL, Lublin 2018).

8. *4 pytania Laurentina, 4 odpowiedzi Napiórkowskiego* – jeden z najwybitniejszych mariologów René Laurentin ustanowił nagrodę *Pro ancilla* (przynawianą za wybitne osiągnięcia w tej dziedzinie), którą w 2007 roku otrzymał franciszkański teolog z Lublina. Przygotowując wystąpienie na tę uroczystość, fundator nagrody postawił nominowanemu cztery pytania. Odpowiedzi na nie stanowią treść omawianej części książki.

9. *W trosce o diament* – jest to zapis wywiadu ze o. profesorem Napiórkowskim, jaki przeprowadziła Anna Faszczowa. Dotyczył on maryjności i pobożności maryjnej po Soborze Watykańskim II, dróg jej odnowy, właściwego kształtowania, źródeł inspiracji i nauczania.

10. *O mariologii oraz maryjności Prymasa Tysiąclecia* – tytuł wyraźnie określa treść podejmowanego zagadnienia, które traktuje o maryjności Sługi Bożego Stefana Wyszyńskiego. Jest to zapis nagrania z 13 lipca 2011 roku dla Radia Watykańskiego, uzupełniony w części drugiej dopowiedzeniami poszerzającymi niektóre podejmowane kwestie w tym wystąpieniu radiowym (zwłaszcza teologii aktów oddania prymasa Wyszyńskiego oraz popularyzacji kopii obrazu jasnogórskiego bez Pana Jezusa).

11. *Problemy na progu trzeciego tysiąclecia* – we wstępie książki czytamy, że „prezentacja polskiej teologii na styku tysiącleci nie ogranicza się do [jej] omówienia. Odślania problemy, wiele problemów”. Zapowiedź ze wstępu znalazła odzwierciedlenie w jedenastej odślonie głównego tematu przygotowanej publikacji. Na jej treść składają się zapiski, jakie o. profesor robił po doktoracie (styczeń 1965 r.) w specjalnym zeszycie z tytułem: *Problemy*. Jak wyjaśnia ich autor: „Zapisom towarzyszyła myśl, że kiedyś powrócą, że narodzi się artykuł, książka..., że zaproponuję studentom poszukującym tematów”.

12. *Wgląd w wybraną twórczość – recenzje oraz inne formy oceny 1990–2010* – zawiera wykaz 145 recenzji o profesora dorobku naukowego różnych kandydatów do profesury, habilitacji czy doktoratów. W sześćdziesięciu jeden przypadkach znajdziemy ich rozwinięte teksty.

Książka zasługuje na jej wnikliwą lekturę z następujących racji:

– Nazwisko jej autora, wieloletniego profesora KUL.
– Wiele z zamieszczonych tekstów nie było dotąd publikowanych, zwłaszcza oceny dorobku naukowego. Te już publikowane warte są przypomnienia i szerszej prezentacji.

– Ukazanie niejako „od kuchni” powstania ciekawych i niezwykle ważnych inicjatyw, jak np. Forum Teologów Europy Środkowo-Wschodniej, czy sprawa Encyklopedii Katolickiej w Rosji oraz ich rzeczowa prezentacja.

– Zwrócenie uwagi na potrzebę przeorientowania polskiej teologii w kierunku wschodnim i na odwrót, co obecnie staje się wręcz misją dziejową!

– Niezwykle wartościowy i inspirujący 11 rozdział, który daje wgląd w przebytą naukową drogę o. profesora, w podejmowane kwestie, niepokojące zagadnienia, teologiczne prowokujące tematy. Rozdział, oprócz waloru naukowo-teologicznego, posiada wybitnie dokumentacyjny charakter. Może być bardzo przydatny w podejmowaniu studiów nad osobą i dziełem franciszkańskiego teologa. Poza tym może być równie przydatny dla promotorów i tych, którzy poszukują tematów do prac dyplomowych.

Książka stanowi ważny przyczynek do dziejów teologii w Polsce a zwłaszcza na KUL-u, który niedawno obchodził stulecie istnienia.

Ks. Wacław Siwak